

بررسی مؤلفه های تأثیرگذار بر روحیه کارآفرینی دانشجویان رشته آبیاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر

ندامشرقی^۱، شکراله حاجیوند^۲، ساناز کریمی فرد^۱، میر مهیار میر صالح پور^۳
۱- کارشناس ارشد اقتصاد کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات خوزستان
۲- کارشناس ارشد سازمان آب و برق استان خوزستان
۳- دانشجوی دکترا اقتصاد کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

چکیده

هدف از این تحقیق بررسی مؤلفه های تأثیرگذار بر روحیه کارآفرینی در بین دانشجویان رشته آبیاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر می باشد. داده ها و اطلاعات مورد نیاز این تحقیق با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ساده و به وسیله تکمیل پرسشنامه از بین دانشجویان سال آخر رشته آبیاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر در سال ۱۳۸۹-۹۰ گردآوری شده است. روایی ابزار تحقیق به وسیله کارشناسان و اساتید کشاورزی و متخصصان این حوزه مورد تأیید قرار گرفت. اعتبار پایایی ابزار نیز از طریق محاسبه ضریب آلفای کرونباخ انجام پذیرفت که برابر ۰/۸۹ محاسبه شد. تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از مدل لاجیت و نرم افزار Spss نسخه ۱۷ انجام گرفته است. نتایج نشان می دهند که تحصیلات، جنسیت، وضعیت تأهل، آموزش، درآمد ماهیانه خانواده، وضعیت اشتغال و سطح تحصیلات پدر بر روحیه کارآفرینی دانشجویان اثر مثبت و معنی داری داشته است. در حالی که متغیرهای سن و تعداد اعضای خانواده بر روحیه کارآفرینی دانشجویان اثر منفی دارند. با توجه به یافته های تحقیق پیشنهاد می شود که آموزش و دوره های کارآفرینی متناسب با رشته و علایق دانشجویان قرار بگیرد.

واژه های کلیدی: روحیه کارآفرینی، دانشجویان، مدل لاجیت، آبیاری، دانشگاه شوشتر.

مقدمه:

مبحث توسعه اقتصادی، همواره یکی از اصلی ترین دغدغه کشورها بوده است. دو عامل تأثیرگذار بر توسعه، بهره وری و کارآفرینی هستند که در دهه های اخیر در استراتژی های توسعه جایگاه ویژه ای یافته اند. کارآفرینی استاندارد، معمولاً به رشد بهره وری می انجامد و رشد بهره وری در توسعه اقتصادی و اجتماعی، بهبود وضعیت اشتغال، استاندارد کار، کنترل تورم و کاهش فقر اهمیت دارد و تا حدی چگونگی رقابت را در عرصه بین المللی تعیین می کند (۴). از نظر بسیاری از کارشناسان اقتصادی، کارآفرینی بعنوان موتور محرک اقتصاد، نقشهای بسیار و متفاوتی را در جامعه ایفا می کند و مبنای تمامی تحولات و پیشرفتهای بشری به شمار می آید (۲). افزایش چشمگیر بیکاری در میان گروه های تحصیلکرده، به ویژه

فارغ التحصیلان بخش کشاورزی، به یکی از مسائل و مشکلات جامعه امروز تبدیل شده است که برای حل این معضل می توان از کارآفرینی به عنوان راهکاری اثربخش بهره گرفت. با توجه به این امر ایجاد و تقویت روحیه کارآفرینی، به خصوص در میان دانشجویان از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است (۶). کارآفرینی، فرایندی است که فرد کارآفرین با ایده های نو و خلاقانه با شناسایی فرصت های جدید و با بسیج منابع، مبادرت به ایجاد کسب و کار در شرکت های نو و سازمان های جدید می نماید که توأم با پذیرش مخاطره و ریسک است و منجر به معرفی محصول و یا خدمت جدیدی به جامعه می گردد (۹). تجربه موفقیت آمیز اغلب کشورهای پیشرفته و نیز برخی کشورهای در حال توسعه در عبور از بحران های اقتصادی به واسطه توسعه کارآفرینی در آن کشورها، موجب گردیده تا سایر کشورها نیز برای کارآفرینی، کارآفرینان و شکل گیری کسب و کارهای نوآورانه اهمیت خاصی قائل باشند (۸). جمشیدی و همکاران (۱۳۸۹) متغیرهای سن، سطح تحصیلات، دریافت وام، موانع اقتصادی، سابقه فعالیت، درآمد، کسب مهارت های لازم و ریسک پذیری را از عوامل مؤثر بر ایجاد انگیزه کارآفرینی در دانشجویان دانستند (۳). آمدی و همکاران (۱۳۸۸) نشان دادند که وجود ویژگی های کارآفرینانه در اعضا، میزان شرکت در دوره های آموزشی، رضایت از فعالیت های انجام گرفته، انجام فعالیت ها به صورت گروهی، ارائه خدمات و عوامل اقتصادی در تعاونی نقش مثبتی بر متغیر وابسته یعنی ترویج کارآفرینی داشته است (۱). فاضلی بیگی و یآوری (۱۳۸۸) تقویت فرهنگ تعاون و نظام تعاونی یک جامعه (از جمله مهارت ها و انگیزه های استفاده از فرصت ها) را در ارتقای سطح فعالیت های کارآفرینی مؤثر دانستند (۵). قوامی و لطفعلی پور (۱۳۸۷) در مقاله ای با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب کارآفرینی در مقایسه با اشتغال دستمزدی دانش آموزان: مطالعه موردی دانشگاه فردوسی مشهد» به این نتیجه رسیدند که احتمال کارآفرینی دانش آموزان دانشگاه فردوسی با سن و درآمد و نیز تحصیلات پدر و مادر، در مقایسه با اشتغال دستمزدی بخش عمومی و خصوصی دانش آموزان دانشگاه ها، رابطه مثبتی وجود دارد (۷). تحقیق حاضر با هدف بررسی مؤلفه های تأثیرگذار بر روحیه کارآفرینی دانشجویان دانشکده کشاورزی صورت گرفته تا بتواند راهکارهایی را در راستای بهبود وضعیت اشتغال و کارآفرینی آنان ارائه دهد.

مواد و روش ها:

با توجه به هدف این مطالعه، متغیر وابسته روحیه دانشجویان رشته آبیاری به کارآفرینی می باشد که یک متغیر دو جمله ای با ارقام صفر و یک است (برای داشتن روحیه عدد ۱ و برای عدم روحیه عدد صفر). از جمله مدل های مناسب برای این گونه متغیرهای وابسته، مدل لاجیت^۱ می باشد که در مطالعه حاضر از این شیوه بهره گرفته شده است. براساس این مدل، احتمال روحیه کارآفرینی دانشجو، طبق رابطه ی ۱ محاسبه می شود:

$$P_i = F(Z_i) = F\left(\beta_0 + \sum_{j=1}^n \beta_j X_{ji}\right) = \frac{1}{1 + e^{-Z_i}} = \frac{e^{Z_i}}{1 + e^{Z_i}} \quad (1)$$

1-logit model

در رابطه ی فوق، P_i احتمال داشتن روحیه کارآفرینی از طرف دانشجوی i ام، F رابطه تابعی، β_0 عرض از مبدأ مدل، β_j پارامترهای مدل، X_{ji} متغیرهای توضیحی به صورت مجموعه ای از خصوصیات اقتصادی-اجتماعی فرد، i دانشجو، n

تعداد کل مشاهدات و Z_i شاخص روحیه دانشجویان است. شاخص روحیه دانشجویان طبق رابطه ی ۲ برای دانشجوی i ام به دست می آید:

$$Z_i = \ln \frac{P_i}{1 - P_i} = \beta_0 + \sum_{j=1}^n \beta_j X_{ji} \quad (2)$$

چنانکه رابطه فوق نشان می دهد، برای محاسبه Z_i باید الگوی رگرسیونی رابطه ی ۳ برآورد گردد:

$$Z_i = \beta_0 + \sum_{j=1}^n B_j X_{ji} + V_i \quad (3)$$

سپس با به کارگیری پارامترهای مدل برآورد شده برای متغیرهای مستقل X_{ji} مقدار Z_i برای هر فرد محاسبه می شود (۱۰). اطلاعات مورد نیاز این تحقیق از طریق تکمیل پرسشنامه از دانشجویان سال آخر رشته آبیاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر در سال ۹۰-۱۳۸۹ گردآوری گردید. تعداد نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۱۲۳ نفر محاسبه شد. روش نمونه گیری به صورت نمونه گیری تصادفی ساده می باشد. همچنین علاوه بر روش میدانی، بقیه اطلاعات مورد نیاز از طریق کتابخانه و جستجو در پایگاه های اینترنتی تهیه شد. روایی ابزار تحقیق به وسیله کارشناسان و اساتید کشاورزی و متخصصان این حوزه مورد تأیید قرار گرفت و ضریب آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۹ محاسبه شد. متغیرهای مستقل به کار گرفته شده شامل عوامل فردی، اقتصادی و اجتماعی است که بر روحیه کارآفرینی آنان مؤثر می باشد. تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از مدل لاجیت و نرم افزار Spss نسخه ۱۷ انجام گرفته است.

نتایج و بحث:

نتایج نشان می دهد که R^2 مادالا برابر با ۷۴ درصد است یعنی اینکه ۷۴ درصد تغییرات در متغیر وابسته به وسیله متغیرهای مستقل توضیح داده می شود و R^2 کرگ و اوهرل برابر ۷۹ درصد است که نیکوئی برازش مدل را نشان می دهد. متغیر وضعیت اشتغال در سطح ۱ درصد معنی دار می باشد؛ به بیان دیگر افرادی که به جز تحصیل به کار دیگری اشتغال دارند، دارای روحیه کارآفرینی بالاتری هستند. به احتمال زیاد قرار گرفتن این افراد در محیط کار واقعی و تجارب و مهارت هایی که افراد در این گونه محیط ها به دست می آورند، در بالا بردن سطح روحیه کارآفرینی آنان مؤثر بوده است. متغیر تعداد سال های تحصیل در سطح ۱ درصد اثر مثبت و معنی داری بر روحیه کارآفرینی دانشجویان دارد که نشان دهنده این است که با افزایش این متغیر روحیه کارآفرینی دانشجویان افزایش می یابد که دلیل آن آگاهی بیشتر این افراد از فواید و مزایای کارآفرینی می باشد. با داشتن درآمد بالا، فرد پشوانه و پس انداز مالی بالاتری دارد و اثر مثبت و معنی داری که این متغیر بر روحیه کارآفرینی دانشجویان دارد گویایی این مطلب است. در رابطه با متغیر جنسیت می توان عنوان نمود که روحیه کارآفرینی در مردان بیشتر از زنان می باشد و افراد متأهل دارای روحیه کارآفرینی بالاتری هستند. آموزش با روحیه کارآفرینی دانشجویان رشته آبیاری در سطح ۵ درصد معنی دار می باشد و اثر مثبت این متغیر مبین این مطلب است که آموزش می تواند نقش سازنده ای در ایجاد روحیه دانشجویان به کارآفرینی در دانشگاه داشته باشد. در سنین پایین تر و قشر جوان دانشگاه، دانشجویان تمایل بیشتری در ایجاد مشاغل و کارآفرینی دارند و اثر منفی این متغیر دلالت بر این نتیجه دارد. همچنین نتایج نشان دادند که سطح تحصیلات پدر می تواند اثر مثبتی بر روحیه کارآفرینی دانشجویان بگذارد و این دانشجویان با مشورت کردن با پدر خود شغل مناسبی را ایجاد کنند. متغیر تعداد اعضای خانواده

منفی و معنی دار برآورد شده است و بیان کننده این مطلب است که در خانوارهایی که تعداد اعضای آن کم می باشد روحیه کارآفرینی در فرزندان آنها بیشتر است. همچنین، متغیر سابقه خود اشتغالی بر روحیه دانشجویان رشته آبیاری تأثیری نداشته است.

جدول ۱. برآورد مؤلفه های تأثیرگذار بر روحیه کارآفرینی دانشجویان رشته آبیاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر

متغیر	β	E.S	Wald
تحصیلات	۰/۰۲	۰/۰۱	۰/۳۰***
تعداد اعضای خانواده	-۰/۰۰۱	۰/۶۷	۱/۰۲*
جنسیت	۱/۳۲	۰/۰۲	۱/۳۶**
سن	-۰/۰۴	۰/۲۳	۰/۷۱***
وضعیت تأهل	۰/۴۵	۰/۰۳	۱/۰۳*
آموزش	۱/۳۴	۰/۵۶	۰/۰۶**
درآمد ماهیانه خانوار	۱/۹۸	۰/۰۴	۰/۰۲*
سابقه خود اشتغالی	۰/۰۷	۰/۸۵	۱/۰۳ ns
سطح تحصیلات پدر	۱/۰۸	۱/۴۵	۰/۶۳**
وضعیت اشتغال	۰/۰۱	۱/۰۹	۰/۳۸***
عرض از مبدأ	-۲/۶۴	۳/۴۵	۰/۸۵*
$R^2=0/74$ مادالا		$R^2=0/79$ کرگ و اوهلر	

* معنی داری در سطح ۰/۱۰ ** معنی داری در سطح ۰/۰۵ *** معنی داری در سطح ۰/۰۱
مأخذ: یافته های تحقیق

پیشنهادات:

- در انتخاب روش های آموزشی بهتر است از شیوه های عملی استفاده شود و در حد امکان انتخاب محتوای آموزشی و برنامه های درسی مطابق علایق و نیاز دانشجویان باشد؛
- با برگزاری کارگاه ها و سمینارهای تخصصی، دانشجویان را با مفاهیم و اصول اساسی کارآفرینی آشنا نمود و از این طریق بتوان نسبت به تقویت هر چه بیشتر روحیه کارآفرینی دانشجویان مبادرت ورزید؛
- در نظام آموزشی، دانشجویان را می توان تشویق به پژوهش گروهی و فعالیت های جمعی کرد و همچنین قوانین مربوط به کارآفرینی را در راستای کارآفرینان اصلاح نمود؛
- با برگزاری دوره های آموزش کارآفرینی با اهدافی نظیر تقویت روحیه ریسک پذیری، تجدید نگرش ها در جهت پذیرش تغییر، می توان دانشجویان را هر چه بیشتر به سمت کارآفرینی سوق داد.

منابع:

۱. آمدی، ا.، ملک محمدی، ا. و حسینی نیا، غ. ۱۳۸۸. تحلیل رگرسیونی عوامل مؤثر بر ترویج کارآفرینی در تعاونی های کشاورزان تهران. تعاون، سال بیستم، (۲۱۰، ۲۱۱): ۱۷-۳۴
۲. بهشتی، م.، خیرآور، م. و قزوینیان، م. ج. ۱۳۸۸. بررسی رابطه علی بین کارآفرینی و بیکاری در بخش صنعت ایران. مجله فراسوی مدیریت، (۱۱): ۱۵۷-۱۸۳.
۳. جمشیدی فر، م.، خرمی، ش. و راحلی، ح. ۱۳۸۹. بررسی عوامل مؤثر بر روحیه کارآفرینی دانشجویان دانشکده کشاورزی تبریز. مجله پژوهش های ترویج و آموزش کشاورزی، (۳): ۵۳-۶۴.
۴. دادگر، ی.، غلامزاده، ع. ۱۳۸۹. تحلیلی بر کارآفرینی در ۷۰ سال اخیر ایران مطالعه موردی: عملکرد یک کارآفرین نمونه. فصلنامه پژوهشهای اقتصادی، (۲): ۶۱-۹۰.
۵. فاضل بیگی، م. م.، یآوری، غ. ۱۳۸۸. تعاون روستایی سرآغازی بر توسعه کارآفرینی. تعاون، (۲۰۴، ۲۰۵): ۴۱-۶۲.
۶. قاسمی، ج.، اسدی، ع. و حسینی نیا، غ. ۱۳۸۸. بررسی عوامل تأثیرگذار در ایجاد روحیه کارآفرینی دانشجویان تحصیلات تکمیلی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران. مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، (۲): ۷۱-۷۹.
۷. قوامی، ه. و لطفعلی پور، م. ر. ۱۳۸۷. بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب کارآفرینی در مقایسه با اشتغال دستمزدی دانش آموخته گان: مطالعه موردی دانشگاه فردوسی مشهد. مجله دانش و توسعه، (۲۴): ۱۶۹-۱۸۹.
۸. موحدی، ر.، یعقوبی فرانی، ا.، خداوردیان، م. ر. و زراعی، ش. ۱۳۸۹. بررسی روحیه کارآفرینی دانشجویان کشاورزی و شیوه های بهبود آموزش کارآفرینی. مجله پژوهش های ترویج و آموزش کشاورزی، (۳): ۶۵-۸۱.
۹. نوراله نوری وندی، آ. و میردامادی، م. ۱۳۸۹. شناسایی عوامل بهبود دهنده تمایل به کارآفرینی کارشناسان ترویج کشاورزی استان خوزستان. مجله پژوهش های ترویج و آموزش کشاورزی، (۲): ۱-۱۰.
10. Maddala, G. S. 1983. Limited dependent and qualitative variable in econometrics. Department of Economic. Cambridge university press.